
Διαγώνισμα Γ Τάξης Ενιαίου Λυκείου
Απλή Αρμονική Ταλάντωση - Κρούσεις

Σύνολο Σελίδων: επτά (7) - Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες
Τρίτη 1 Αυγούστου 2017

Βαθμολογία

--	--	--	--	--	--

 %

Όνοματεπώνυμο:

Θέμα Α

Στις ημιτελείς προτάσεις Α.1 - Α.4 να γράψετε στο τετράδιο σας τον αριθμό της πρότασης και, δίπλα, το γράμμα που αντιστοιχεί στη φράση η οποία τη συμπληρώνει σωστά. **[4 × 5 = 20 μονάδες]**

A.1. Κατά την πλαστική κρούση δύο σωμάτων ισχύει ότι:

- (α) η μηχανική ενέργεια του συστήματος των δύο σωμάτων παραμένει σταθερή,
- (β) η μηχανική ενέργεια του συστήματος των δύο σωμάτων αυξάνεται,
- (γ) η κινητική ενέργεια του συστήματος των δύο σωμάτων παραμένει σταθερή,
- (δ) η ορμή του συστήματος των δύο σωμάτων παραμένει σταθερή.

A.2. Σφαίρα Α συγκρούεται μετωπικά και ελαστικά με ακίνητη σφαίρα Β μεγαλύτερης μάζας. Η ταχύτητα της σφαίρας Α μετά την κρούση:

- (α) θα είναι ίση με την ταχύτητα που είχε πριν την κρούση,
- (β) θα μηδενισθεί,

(γ) θα έχει αντίθετη κατεύθυνση από την αρχική,

(δ) θα είναι ίση με την ταχύτητα που θα αποκτήσει η σφαίρα Β.

A.3. Ένα σώμα εκτελεί απλή αρμονική ταλάντωση. Ο ρυθμός μεταβολής της ταχύτητάς του είναι μέγιστος σε απόλυτη τιμή όταν :

(α) η δυναμική ενέργεια της ταλάντωσης του σώματος είναι μηδέν,

(β) η ορμή του σώματος είναι μηδέν,

(γ) η δύναμη επαναφοράς που δέχεται το σώμα είναι μηδέν,

(δ) η κινητική ενέργεια του σώματος είναι μέγιστη.

A.4. Σε μια γραμμική αρμονική ταλάντωση η απομάκρυνση σε συνάρτηση με τον χρόνο δίνεται από την εξίσωση: $x = A\sigma\upsilon\nu(\omega t)$. Η χρονική εξίσωση της ταχύτητας ταλάντωσης θα είναι:

(α) $v = \omega A\sigma\upsilon\nu(\omega t)$

(β) $v = \omega A\eta\mu(\omega t)$

(γ) $v = \omega A\sigma\upsilon\nu\left(\omega t + \frac{\pi}{2}\right)$

(δ) $v = \omega A\sigma\upsilon\nu\left(\omega t + \frac{3\pi}{2}\right)$

A.5. Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα κάθε πρότασης και δίπλα σε κάθε γράμμα τη λέξη **Σωστό**, για τη σωστή πρόταση, και τη λέξη **Λάθος**, για τη λανθασμένη. **[5 × 1 = 5 μονάδες]**

(α) Στην απλή αρμονική ταλάντωση, η περίοδος της ταλάντωσης εξαρτάται από το πλάτος της.

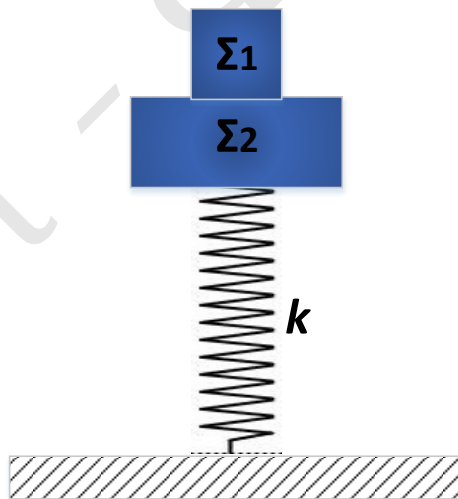
(β) Στην απλή αρμονική ταλάντωση, το ταλαντούμενο σώμα έχει μέγιστη ταχύτητα όταν ο ρυθμός μεταβολής της ορμής του είναι μηδενικός.

(γ) Η σταθερά επαναφοράς μιας ταλάντωσης είναι ανάλογη της μάζας του ταλαντούμενου σώματος.

- (δ) Σκέδαση ονομάζεται κάθε φαινόμενο του μικρόκοσμου στο οποίο τα «συγκρουόμενα» σωματίδια αλληλεπιδρούν με σχετικά μικρές δυνάμεις για πολύ μικρό χρόνο.
- (ε) Σε μια κρούση αμελητέας χρονικής διάρκειας η δυναμική ενέργεια των σωμάτων, που εξαρτάται από τη θέση τους στο χώρο, δεν μεταβάλλεται.

Θέμα Β

Β.1. Τα σώματα Σ_1 και Σ_2 του σχήματος έχουν μάζες m_1 και m_2 αντίστοιχα. Το σώμα Σ_1 βρίσκεται πάνω στο Σ_2 . Το σώμα Σ_2 είναι στερεωμένο στο πάνω άκρο του κατακόρυφου ελατηρίου σταθεράς k του οποίου το άλλο άκρο είναι ακλόνητα στερεωμένο στο δάπεδο. Αφαιρούμε απότομα το σώμα Σ_1 , οπότε το Σ_2 εκτελεί απλή αρμονική ταλάντωση έχοντας ως πάνω ακραία θέση τη θέση φυσικού μήκους του ελατηρίου. Τη στιγμή που το ελατήριο είναι μέγιστα συμπιεσμένο, ο λόγος της ενέργειας ταλάντωσης προς την ενέργεια του ελατηρίου, είναι:

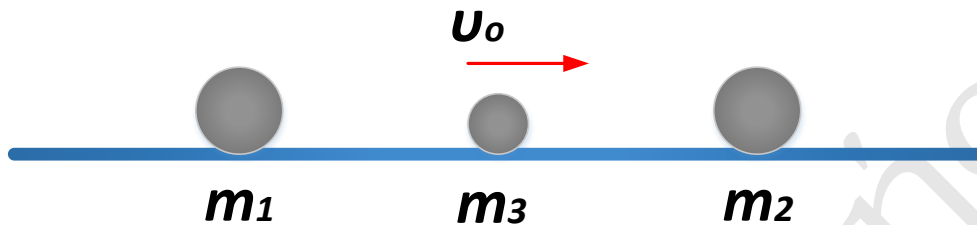
(α) $\frac{1}{4}$

(β) $\frac{1}{2}$

(γ) 1

Να επιλέξετε το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. [2+6 = 8 μονάδες]

B.2. Όλες οι σφαίρες του σχήματος βρίσκονται πάνω σε λείο οριζόντιο επίπεδο είναι ελαστικές και αρχικά είναι ακίνητες. Οι μάζες των σφαιρών συνδέονται με τη σχέση: $m_1 = m_2 = 4m_3$.

Στη σφαίρα μάζας m_3 δίνουμε αρχική ταχύτητα u_0 και οι κρούσεις που ακολουθούν είναι κεντρικές. Ο αριθμός των κρούσεων που θα γίνουν συνολικά είναι

(α) 2

(β) 3

(γ) 4

Να επιλέξετε το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. **[2+6= 8 μονάδες]**

B.3. Σφαίρα A μάζας m κινούμενη με ταχύτητα v συγκρούεται ελαστικά και έκκεντρα με ακίνητη σφαίρα B ίσης μάζας. Μετά την σύγκρουση οι δύο σφαίρες κινούνται σε διευθύνσεις που σχηματίζουν την ίδια γωνία ϕ με την αρχική διεύθυνση κίνησης της σφαίρας A. Η γωνία ϕ είναι ίση με:

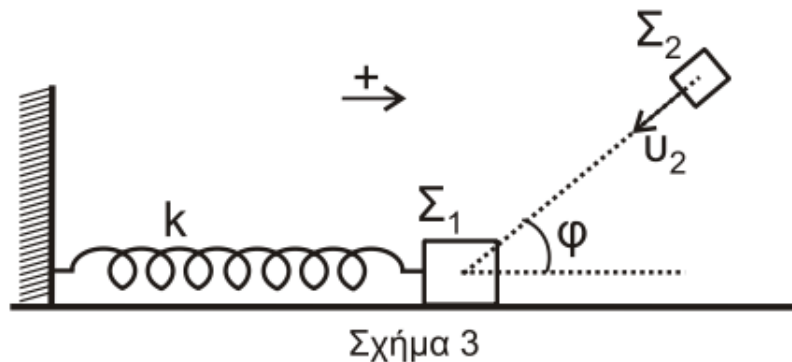
(α) 30° (β) 45° (γ) 60°

Να επιλέξετε το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. **[2+7=9 μονάδες]**

Θέμα Γ

Σώμα Σ_1 , μάζας $m_1 = 1\text{kg}$, είναι δεμένο στο άκρο οριζόντιου ιδανικού ελατηρίου σταθεράς $k = 100\text{N/m}$ το άλλο άκρο του ελατηρίου είναι ακλόνητα στερεωμένο. Το σώμα Σ_1 εκτελεί απλή αρμονική ταλάντωση, πλάτους

$A = 0,4m$, σε λείο οριζόντιο επίπεδο. Τη χρονική στιγμή που το σώμα Σ_1 έχει απομάκρυνση $x_1 = \frac{A\sqrt{3}}{2}$, κινούμενο κατά τη θετική φορά, συγκρούεται πλαστικά με σώμα Σ_2 , μάζας $m_2 = 3kg$. Το σώμα Σ_2 κινείται, λίγο πριν την κρούση, με ταχύτητα $v_2 = 8m/s$ σε διεύθυνση που σχηματίζει γωνία ϕ (όπου $\sin\phi = \frac{1}{3}$) με το οριζόντιο επίπεδο, όπως φαίνεται στο σχήμα 3. Το συσσωμάτωμα που προκύπτει μετά την κρούση, εκτελεί απλή αρμονική ταλάντωση.

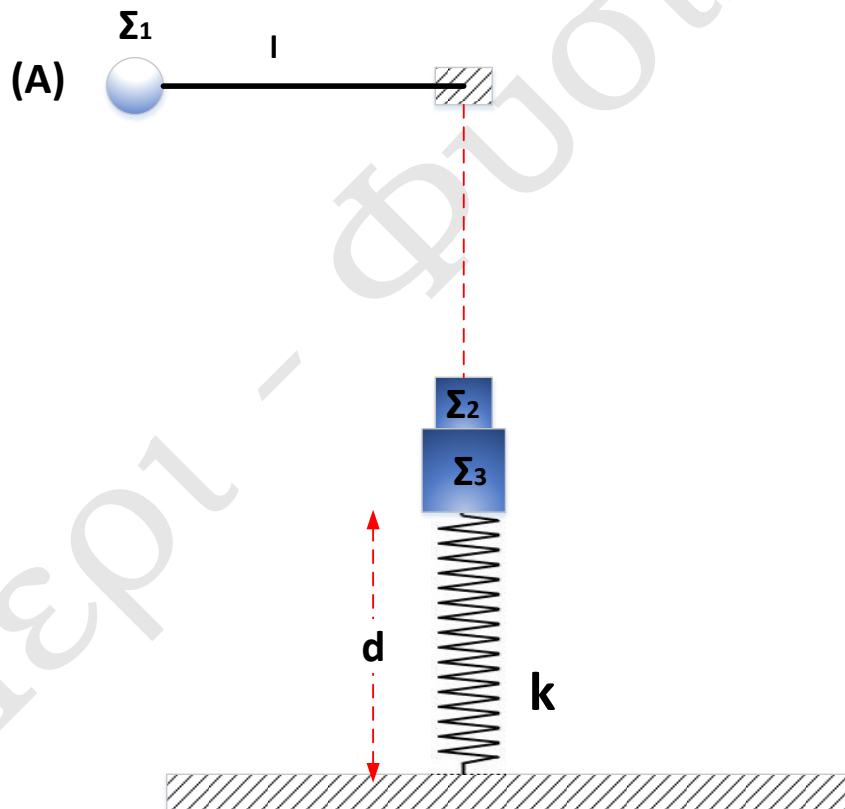
- Γ.1** Να υπολογίσετε την ταχύτητα του σώματος Σ_1 λίγο πριν την κρούση και την ταχύτητα του συσσωματώματος, αμέσως μετά την κρούση.
- Γ.2** Να υπολογίσετε το πλάτος της ταλάντωσης του συσσωματώματος.
- Γ.3** Να εκφράσετε την κινητική ενέργεια του συσσωματώματος σε συνάρτηση με την απομάκρυνση. Να σχεδιάσετε (με στυλό) σε βαθμολογημένους άξονες την κινητική ενέργεια του συσσωματώματος σε συνάρτηση με την απομάκρυνση.
- Γ.4** Να υπολογίσετε το ποσοστό επί τοις εκατό (%) της κινητικής ενέργειας του συστήματος των σωμάτων Σ_1 και Σ_2 , ακριβώς πριν την κρούση που μετατράπηκε σε θερμότητα, κατά την κρούση.

Να θεωρήσετε θετική την φορά που φαίνεται στο σχήμα και την διάρκεια της κρούσης αμελητέα.

[7+6+6+6 μονάδες]

Θέμα Δ

Στο ελεύθερο άκρο κατακόρυφου ιδανικού ελατηρίου σταθεράς $k = 100\text{N/m}$ είναι δεμένο σώμα Σ_3 , μάζας $m_3 = 4\text{kg}$. Πάνω στο Σ_3 και σε επαφή με αυτό βρίσκεται σώμα Σ_2 , μάζας $m_2 = 6\text{kg}$ και το σύστημα ισορροπεί, ώστε το μήκος του ελατηρίου να είναι $d = 1,25\text{m}$. Σε ένα σημείο Ο πάνω στην κατακόρυφο που διέρχεται από τον άξονα του ελατηρίου είναι δεμένο αβαρές μη εκτατό νήμα μήκους $l = 0,8\text{m}$, στο ελεύθερο άκρο του οποίου έχουμε στερεώσει σώμα Σ_1 μάζας $m_1 = 2\text{kg}$. Εκτρέπουμε το νήμα φέρνοντας το Σ_1 σε οριζόντια θέση (Α) και το αφήνουμε ελεύθερο να κινηθεί. Όταν το Σ_1 φτάσει στην κατακόρυφη θέση συγκρούεται κεντρικά και ελαστικά με το Σ_2 και ταυτόχρονα κόβεται το νήμα.

Δ.1 Να υπολογιστούν οι ταχύτητες των σωμάτων Σ_1 και Σ_2 μετά την κρούση.

Δ.2 Να αποδείξετε ότι το Σ_3 μετά την κρούση θα εκτελεί απλή αρμονική ταλάντωση και να υπολογίσετε την περίοδο της.

Δ.3 Θεωρώντας ως χρονική στιγμή $t_0 = 0$ την στιγμή της κρούσης, αμελητέα την διάρκεια της και θετική την φορά προς τα πάνω να γράψετε την χρονική εξίσωση της Κινητικής ενέργειας του Σ_3

Δ.4 Να υπολογίσετε το μέτρο του ρυθμού μεταβολής της ορμής του Σ_3 , όταν το μήκος του ελατηρίου είναι $d' = 2m$.

Επανατοποθετούμε το Σ_2 πάνω στο Σ_3 και με την βοήθεια μιας μεταβλητής δύναμης τα εκτρέπουμε από την ισορροπία τους κατά d_0 προς τα κάτω αφήνοντας τα ελεύθερα από την θέση αυτή.

Δ.5 Θεωρώντας ότι το σύστημα των δύο σωμάτων εκτελεί απλή αρμονική ταλάντωση, να υπολογίσετε την μέγιστη αρχική εκτροπή d_0 ώστε τα δύο σώματα να μην χάνουν επαφή.

Δίνεται: $g = 10m/s^2$

[4+5+5+5+6 μονάδες]

Οδηγίες

- Γράφουμε όλες τις απαντήσεις στην κόλλα αναφοράς.
- Κάθε επιστημονικά τεκμηριωμένη λύση είναι σωστή.
- Το άγχος δεν βοήθησε ποτέ κανένα!

Επιμέλεια: Δρ. Μιχάλης Καραδημητρίου, Φυσικός

- Μπορώ να υπολογίσω την κίνηση των αστεριών, αλλιά όχι την τρέλλα των ανθρώπων -

Isaac Newton

Καλή Επιτυχία!